

**BIBLIOTECILE CA PROMOTORI AI ACCESULUI DESCHIS ȘI ȘTIINȚEI
DESCHISE: IMPACTUL EIFL ÎN REPUBLICA MOLDOVA**

**LIBRARIES AS PROMOTERS OF OPEN ACCESS AND OPEN SCIENCE:
THE IMPACT OF EIFL IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA**

Natalia CHERADI, doctor în științe ale comunicării,
Academia de Studii Economice din Moldova
ORCID ID: 0000-0002-8261-6815
cheradi@lib.ase.md

Elena RAILEAN, doctor în economie, conf. univ.,
Academia de Studii Economice din Moldova
ORCID ID: 0000-0001-5205-7971
railean.elena@lib.ase.md

Natalia CHERADI, PhD,
Academy of Economic Studies of Moldova,
Elena RAILEAN, PhD, Associate Professor,
Academy of Economic Studies of Moldova

CZU: 027:001.89

DOI: 10.46727/c.v4.21-22-03-2024.p242-249

Abstract. Over the past two decades, EIFL and Electronic Resources for Moldova (REM) have led initiatives to promote Open Access (OA) and Open Science in Moldova. Through collaborative efforts involving government, academic, and library stakeholders, significant progress has been made in establishing policies supporting OA publication, raising awareness among researchers and academic institutions, and increasing the number of OA journals and repositories. International collaboration has also played an important role in enhancing Moldova's OA landscape, with agreements and partnerships facilitating knowledge sharing and best practices exchange. The government's endorsement of the Declaration on Open Science underscores a commitment to promoting openness throughout the scientific research cycle. REM's initiatives, such as the EIFL-OA Moldova program and the creation of a dedicated blog, have been essential in driving awareness and advocacy for OA. Academic and public libraries have actively engaged stakeholders through various outreach activities, including International Open Access Week events, to promote the benefits of OA. However, challenges persist, particularly in promoting research data management and sharing policies. Efforts are needed to cultivate a culture of data sharing and develop platforms for hosting and disseminating research data. Future endeavours will focus on enhancing access to research data, supporting interoperable infrastructures, and fostering a culture of openness among researchers.

Keywords: Open Science, Open Access, EIFL, REM, academic and public libraries.

Introducere. Accesul Deschis reprezintă o inițiativă globală ce susține libertatea de acces la rezultatele cercetărilor academice, încurajând publicarea acestora și punerea lor la dispoziția gratuită online pentru comunitate. Scopul instituțiilor de cercetare și inovare, precum și al membrilor acestora constă în generarea și diseminarea cunoștințelor prin intermediul activității științifice. Este important să ne asigurăm că rezultatele cercetărilor științifice sunt disponibile pentru toți oamenii, indiferent de unde se află, ca o responsabilitate morală față de societatea care susține financiar aceste proiecte. Drept urmare, mișcarea Accesului Deschis

(OA) a luat amploare, fiind promovate reviste OA și implementate soluții digitale pentru arhivarea produselor științifice, precum Repozitoriile Instituționale (IR).

În Republica Moldova, comunitatea academică a dedicat resurse semnificative pentru a avansa ideea de Acces Deschis la informație și cercetare. Astfel, Accesul Deschis a devenit o perspectivă nouă și integrată în politicile și strategiile atât la nivel instituțional, cât și național. Pe parcursul ultimilor 15 ani, comunitatea științifică, editorii, finanțatorii și bibliotecarii au recunoscut importanța promovării și implementării politicilor de Acces Deschis la nivel național. Acest lucru se datorează conștientizării că adoptarea acestui model schimbă fundamental modul în care cercetarea este desfășurată, iar lipsa implementării sale în Republica Moldova ar putea face ca domeniul științific autohton să fie lipsit de competitivitate.

Rolul EIFL în stimularea schimbării. EIFL (Electronic Information for Libraries) este o organizație internațională non-profit cu sediul în Vilnius, Lituania. Misiunea sa principală este de a facilita accesul la cunoștințe și informații pentru comunitățile academice și de cercetare din țările în curs de dezvoltare [6]. EIFL lucrează în principal cu biblioteci și instituții educaționale din aceste țări pentru a negocia și a facilita accesul la resurse electronice, cum ar fi bazele de date de cercetare, jurnalele științifice și alte surse de informații online. Prin intermediul activităților sale, EIFL se străduiește să sprijine dezvoltarea educației și cercetării în țările în curs de dezvoltare, contribuind, astfel, la creșterea accesului la informații și la dezvoltarea durabilă.

În anul 2023 a fost marcată cea de-a 20-a aniversare a EIFL ca organizație și cea de-a 20-a aniversare a Programului EIFL Open Access [11].

EIFL a colaborat cu Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova [1] și Consorțiul REM (Resurse Electronice pentru Moldova) [3], precum și cu universități și alte organizații pentru a promova Accesul Deschis și pentru a oferi sprijin, resurse și instruire pentru dezvoltarea infrastructurii de depozitare și publicare cu acces deschis și a noilor servicii de bibliotecă, pe lângă furnizarea de asistență cu privire la politicile și strategiile de acces deschis. Consorțiul REM este o inițiativă care vizează să faciliteze accesul la resurse electronice de calitate pentru instituțiile de învățământ superior, biblioteci și centre de cercetare din Republica Moldova. Scopul său principal este de a îmbunătăți infrastructura informațională în Moldova prin negocierea colectivă a licențelor pentru resurse electronice și prin furnizarea de instruire și asistență tehnică pentru utilizarea acestor resurse.

Prin intermediul Consorțiului REM, instituțiile de învățământ superior și bibliotecile din Moldova pot avea acces la o gamă diversă de resurse electronice, cum ar fi baze de date de cercetare, jurnale științifice, cărți electronice și alte materiale de referință. Aceste resurse electronice sunt destinate pentru susținerea educației și cercetării de calitate în Moldova, contribuind la dezvoltarea competențelor academice și la avansarea cunoașterii în diferite domenii. Prin consolidarea resurselor electronice disponibile și oferind acces echitabil la acestea pentru toate instituțiile de învățământ superior și bibliotecile din Moldova, Consorțiul REM contribuie la dezvoltarea infrastructurii de cercetare și educație în țară, sprijinind creșterea calității și relevanței învățământului superior și a cercetării academice.

REM a creat o platformă de discuții și de sprijin pentru Accesul Deschis, iar EIFL a oferit sprijin tehnic și financiar pentru dezvoltarea și implementarea acestei platforme. EIFL a finanțat două proiecte pentru Republica Moldova: „Advocacy for Fair Copyright Laws in

Moldova: Role of Libraries” (2009) și „Open Access – an important element of optimizing the scientific and academic communication” (2012).

De la prima inițiativă legată de Accesul Deschis în Republica Moldova, proiectul „Open Access to content in Moldovan Higher Economic Education”, implementat de REM și Biblioteca Academiei de Studii Economice din Moldova, finanțat de Ambasada Regală a Norvegiei cu sediul la București (2010-2011), a beneficiat de un sprijin remarcabil din partea Programului EIFL-OA și a managerului acestuia, Iryna Kuchma. Pentru a facilita implementarea depozitelor digitale instituționale, bazate pe DSpace, Iryna Kuchma a recomandat în calitate un expert din Ucraina, Kuzma Kudim de la Institutul de Sisteme Software al Academiei de Științe din Kiev. În aprilie 2011, a avut loc atelierul „Implementarea tehnologiei IR: Sistemul DSpace”, în cadrul căruia Kuzma Kudim i-a ajutat pe bibliotecari să înțeleagă structura depozitelor, metadatele, drepturile de acces, procesele de stocare a datelor, oferind, de asemenea, instruire administratorilor de sistem în instalarea și configurarea DSpace [2, p.7]. Experiența obținută în cadrul acestui atelier a fost deosebit de valoroasă pentru instituirea și dezvoltarea repozitoriilor instituționale în Republica Moldova, contribuind la organizarea mai eficientă a activităților și obținerea unor rezultate foarte bune.

Aceste inițiative au avut un impact semnificativ, influențând alte instituții de învățământ superior și organizații de cercetare și contribuind la dezvoltarea eficientă a domeniului științific și educațional, atât la nivel local, cât și global. De asemenea, programul EIFL Open Access a colaborat strâns cu universitățile și bibliotecile pentru a promova publicarea lucrărilor în reviste cu Acces Deschis și pentru a furniza sprijin și resurse pentru cercetătorii interesați să-și publice lucrările în acest mod.

EIFL a susținut organizarea atelierelor la nivel național și instituțional pentru a sensibiliza și promova conceptul de Acces Deschis, ceea ce a dus la apariția unor reviste cu Acces Deschis, la dezvoltarea unor depozite digitale instituționale și la adoptarea unor politici privind Accesul Deschis. De asemenea, EIFL a militat pentru modificarea legislației naționale privind drepturile de autor pentru a permite bibliotecilor să satisfacă mai bine nevoile utilizatorilor lor.

Procesele și dinamica care conduc la schimbare. În Republica Moldova, bibliotecile universitare și Asociația Bibliotecarilor au demarat o inițiativă pentru crearea de mijloace care să permită circulația liberă a informației științifice către întreaga societate, și, de asemenea, pentru a dezvolta noi canale de comunicare care să ofere publicului acces la cunoștințele științifice. Această inițiativă a fost lansată prin activitatea Consorțiului REM, care reprezintă o parte esențială a acestui efort.

Consorțiul REM este parte a EIFL, funcționează în Republica Moldova din anul 1999 și, prin intermediul acestui parteneriat, bibliotecile din Moldova oferă acces la o gamă largă de resurse electronice academice. Acordurile EIFL cu editorii permit, de asemenea, autorilor din Moldova să publice în reviste cu acces hibrid sau complet deschis, cu scutire sau reducere a taxelor de procesare a articolelor (APC – Article Processing Charges).

Programul EIFL Open Access Moldova (EIFL-OA Moldova), înființat în cadrul REM în anul 2008, sprijină membrii consorțiului să dezvolte inițiative de Acces Deschis, să promoveze Accesul Deschis și să stabilească infrastructuri de Acces Deschis – depozite digitale instituționale și platforme de publicare a revistelor. Pentru a informa comunitatea bibliotecară, REM a creat un blog – EIFL-OA Moldova, care se axează pe activitățile și

inițiativele dedicate promovării Accesului Deschis și a resurselor electronice în biblioteci și instituții de învățământ superior din Republica Moldova. Prin intermediul acestui blog, REM poate oferi informații despre evenimentele viitoare, resursele disponibile și alte activități, desfășurate în Moldova pentru a sprijini dezvoltarea conținuturilor deschise prin intermediul bibliotecilor [12].

La data de 16 octombrie 2009, comunitatea bibliotecarilor din Republica Moldova a adoptat *Declarația Asociației Bibliotecarilor privind Accesul Deschis la Informație* [4]. Această declarație a constituit, pentru o perioadă îndelungată, unica inițiativă la nivel național care pleda pentru promovarea Accesului Deschis la informația științifică. De asemenea, REM a încurajat membrii comunității universitare și academice, oficialitățile locale, studenții și publicul larg să participe la activitățile din cadrul *Săptămânii Internaționale a Accesului Deschis*, care se desfășoară anual în Republica Moldova, începând cu anul 2010 [8]. Săptămâna Accesului Deschis a fost o platformă bună pentru promovarea Accesului Deschis în toată țara și pentru diseminarea cât mai largă a rezultatelor activității științifice finanțate din fonduri publice și a proiectelor bazate pe principiile Accesului Deschis.

Bibliotecile academice și publice s-au implicat în diverse acțiuni de promovare a accesului deschis, au găzduit zile de informare publică, au postat informații pe site-uri web, YouTube și Facebook. Aceste acțiuni au atras atenția senatelor universitare și administrațiilor pentru a dezvolta politici de Acces Deschis și au informat un public mai larg cu privire la natura și importanța Accesului Deschis.

La început, comunitatea academică manifesta o oarecare reticență față de conceptul de Acces Deschis, iar numărul publicațiilor în reviste cu Acces Deschis și în depozite instituționale creștea, o perioadă de timp, foarte lent. Cu toate acestea, datorită eforturilor bibliotecarilor și ale departamentelor universitare în promovarea acestui concept, gradul de conștientizare cu privire la mișcarea Accesului Deschis a crescut, iar disponibilitatea autorilor de a-și publica lucrările în acest mod a crescut semnificativ. Această deschidere din partea autorilor reprezintă un argument solid în favoarea extinderii rețelei de depozite cu Acces Deschis și a creșterii numărului de reviste înregistrate pe platformele deschise.

Între 2008 și 2011, mai multe organizații și instituții universitare au început să încurajeze și să sprijine Accesul Deschis, dezvoltând infrastructura necesară pentru publicarea și facilitarea accesului la cercetare. De atunci, numărul organizațiilor care susțin Accesul Deschis și numărul revistelor cu acest tip de acces au înregistrat o creștere semnificativă.

Politicile instituționale recunosc importanța strategică a Accesului Deschis pentru diseminarea cunoștințelor științifice în spiritul promovat de inițiativele și declarațiile internaționale pentru a beneficia de conținut internațional, pentru a asigura crearea și distribuirea de conținut local și pentru a crește vizibilitatea și impactul cercetării. Accesul Deschis a îmbunătățit diseminarea rezultatelor cercetărilor efectuate pe teritoriul Republicii Moldova. În prezent, toate universitățile pun la dispoziție conținutul în depozite instituționale cu Acces Deschis.

Consortiul REM și universitățile au colaborat pentru a oferi sprijin și resurse pentru cercetătorii care doresc să își publice lucrările în reviste cu Acces Deschis. Au fost organizate sesiuni de formare și ateliere de lucru pentru cercetători și au fost dezvoltate platforme online pentru publicarea și accesul la cercetare. Universitățile au creat propriile reviste cu acces deschis și au încurajat cercetătorii să publice în acestea.

Consortiul REM, compus din 15 instituții, recunoaște importanța strategică a Accesului Deschis și își asumă angajamentul de a-l integra în politicile și strategiile sale. Strategia de bază poate fi rezumată după cum urmează:

- Implementarea Accesului Deschis la publicațiile științifice prin două modele complementare: autoarhivarea în depozite instituționale și înregistrarea revistelor cu Acces Deschis în baze de date internaționale, de exemplu, DOAJ – Directory of Open Access Journals.
- Conform politicilor, toate lucrările științifice rezultate din proiectele de cercetare finanțate de la bugetul de stat sau din granturi trebuie să fie incluse în depozitele instituționale în momentul publicării lor. Permisivitatea acordată de autori este o licență neexclusivă, irevocabilă, care exercită toate drepturile de autor; aceasta permite distribuția în regim de acces liber a materialelor publicate cu condiția ca acestea să nu fie utilizate în scopul obținerii de profit.
- Autorii sunt încurajați să includă și alte tipuri de publicații în depozitele instituționale (de exemplu, suporturi didactice, monografii etc.).
- Politicile instituționale privind Accesul Deschis au fost introduse sub formă de mandate instituționale în ROARMAP (Registry of Open Access Repositories Mandatory Archiving Policies), care autorizează Accesul Deschis la rezultatele cercetării științifice, realizate cu fonduri publice. La moment, în ROARMAP sunt înregistrate 12 politici din Republica Moldova [13].
- Toți actorii implicați – departamentele care sprijină cercetarea științifică, cercetătorii, bibliotecarii alte entități relevante – promovează o tranziție rapidă și eficientă către publicarea cu Acces Deschis.

În Republica Moldova, s-au adoptat diverse documente strategice, politici și acte normative în legătură cu accesul la informație, care impun instituțiilor de învățământ și cercetare să ofere Acces Deschis la informațiile considerate de interes public. La data de 22 noiembrie 2018, a fost aprobată Declarația privind Știința Deschisă în Republica Moldova (IDSI) [5]. Acest document reprezintă o inițiativă menită să contribuie la o mai bună înțelegere a avantajelor Științei Deschise și să stimuleze necesitatea elaborării unor politici publice comprehensive, care să adreseze provocările deschiderii în întregul ciclu al cercetării științifice, inclusiv în ceea ce privește Accesul Deschis.

În ultimii ani, în Republica Moldova, au fost inițiate mai multe proiecte destinate sprijinirii și implementării Accesului Deschis și modernizării serviciilor informaționale pentru a îmbunătăți calitatea studiilor universitare. Aceste proiecte au pus accentul pe facilitarea și gratuitatea accesului la informația științifică. Analiza documentelor normative și strategice demonstrează că societatea moldovenească a recunoscut importanța dezvoltării unor instrumente pentru valorificarea și promovarea rezultatelor cercetării, iar politicile adoptate sunt aliniate cu standardele europene în domeniu.

În anul 2022 a fost adoptată legea *privind dreptul de autor și drepturile conexe*, însă aceasta nu include prevederi specifice legate de Accesul Deschis la publicații. În cadrul legii, se discută doar despre noțiuni precum punerea la dispoziție în regim interactiv (articolul 3) și unele aspecte legate de drepturile de autor asupra operelor de serviciu (articolul 14), care pot fi relevante în contextul accesului la informație [9].

În prezent, este necesar să se studieze cadrul normativ al instituțiilor pentru a realiza în mod adecvat procedurile de implementare a Accesului Deschis la informația științifică și să se coopereze cu departamentele responsabile de activitățile științifice pentru a stabili cerințele legale care trebuie îndeplinite.

Realitatea în care trăim impune o receptivitate sporită la schimbările care apar în toate sferele vieții, în special în domeniul informației și al comunicării. În aceste condiții, rolul bibliotecii în promovarea cunoștințelor științifice prin diverse căi și metode crește enorm. Accesul Deschis este una dintre cele mai progresiste mișcări din comunitatea mondială a informației. Accesul și schimbul de informații sunt esențiale pentru dezvoltarea cu succes a societății, iar bibliotecarii joacă un rol important în calitate de lideri care pledează pentru promovarea Accesului Deschis la informațiile științifice digitale.

Evoluțiile în ceea ce privește Accesul Deschis și conceptul de Știință Deschisă în Republica Moldova. În ultimii ani, Republica Moldova a făcut progrese semnificative în promovarea Accesului Deschis la cercetare și la informația academică. Printre elementele-cheie ale schimbării se numără:

- *Politici și documente de reglementare* care încurajează publicarea în regim de Acces Deschis și Accesul Deschis la cercetare. De exemplu, toate aceste documente reglementează accesul la cercetarea finanțată din fonduri publice.
- *Conștientizarea și educarea* – cercetătorii și instituțiile academice sunt din ce în ce mai conștienți de beneficiile Accesului Deschis și încurajează publicarea de articole în reviste cu Acces Deschis și depozitarea în repozitoriile instituționale cu Acces Deschis. Există, de asemenea, inițiative de educare și de promovare a Accesului Deschis în rândul studenților și profesorilor. Comunitatea științifică și educațională din Moldova demonstrează unitate și un grad ridicat de susținere a revistelor cu Acces Deschis și a depozitelor digitale instituționale.
- *Creșterea numărului de reviste cu Acces Deschis* – în ultimii ani, numărul de reviste cu acces deschis a crescut semnificativ (133 de reviste la 20 martie 2024), oferind mai multe oportunități pentru cercetători de a publica în Acces Deschis.
- *Suport instituțional* – instituțiile academice și organizațiile de cercetare oferă sprijin și facilități pentru cercetătorii care doresc să-și publice lucrările în reviste cu Acces Deschis sau să le încarce în depozite cu Acces Deschis. Există 15 depozite instituționale, care utilizează software-ul gratuit și cu sursă deschisă DSpace, iar conținutul acestora este în continuă extindere, asigurând acces liber la materiale științifice, educaționale și culturale. De asemenea, universitățile publică reviste cu Acces Deschis.
- *Cooperare internațională* – Republica Moldova are acorduri de colaborare cu organizații internaționale și alte țări pentru a promova Accesul Deschis la cercetare și pentru a împărtăși bunele practici și experiențe în domeniu.

Accesul Deschis la informația științifică îi ajută pe cetățeni să își exercite dreptul de acces la cunoștințele produse prin finanțare publică. Acest drept nu este doar în avantajul cetățenilor, ci și util pentru instituțiile finanțatoare. Examinarea publică a rezultatelor cercetării îmbunătățește modul în care sunt alocate fondurile pentru cercetare și calitatea cercetării.

Perspectivile viitoare – strategii și planuri pentru dezvoltarea Științei Deschise. În prezent, REM se concentrează pe conceptualizarea politicilor de gestionare și partajare a

datelor de cercetare, acordând atenție aspectelor legate de stocare și confidențialitate. Îmbunătățirea accesului la datele de cercetare implică necesitatea implementării unor politici instituționale și a angajamentelor din partea cercetătorilor. Din păcate, în Republica Moldova nu s-a dezvoltat încă o cultură a schimbului de date de cercetare și nu există platforme pentru păstrarea și schimbul de date de cercetare. De asemenea, este necesară promovarea Accesului Deschis la datele de cercetare, cum ar fi rezultatele experimentale, observațiile și informațiile generate de calculator etc.; dezvoltarea și sprijinirea infrastructurilor de găzduire și partajare a datelor și publicațiilor, care să fie interoperabile la nivel național, european și global; să ajute cercetătorii să respecte obligațiile de acces deschis și să promoveze o cultură a partajării. În plus, este necesară sprijinirea cercetătorilor în respectarea angajamentelor legate de Accesul Deschis și dezvoltarea unei mentalități care să favorizeze partajarea datelor.

Concluzii. Republica Moldova a înregistrat progrese notabile în promovarea Accesului Deschis la cercetare și informație academică. Implementarea politicilor și documentelor de reglementare care încurajează publicarea în regim de Acces Deschis și accesul liber la cercetare a contribuit la sporirea numărului de reviste cu Acces Deschis și a depozitelor instituționale. Consolidarea conștientizării în rândul comunității academice și al publicului larg cu privire la beneficiile Accesului Deschis reprezintă un aspect esențial.

Educația și inițiativele de promovare a Accesului Deschis în rândul studenților, cercetătorilor și bibliotecarilor au jucat un rol important în această conștientizare crescută. Instituțiile academice și organizațiile de cercetare au oferit sprijin și resurse pentru implementarea Accesului Deschis, iar colaborarea internațională a facilitat împărtășirea de bune practici și experiențe în domeniu. De asemenea, proiectele internaționale au contribuit la consolidarea eforturilor de promovare a Accesului Deschis în Republica Moldova.

În perspectivă, va fi pus accentul pe gestionarea și partajarea datelor de cercetare, precum și pe aspecte legate de stocare și confidențialitate. Promovarea unei culturi a schimbului de date de cercetare și dezvoltarea infrastructurilor adecvate pentru stocarea și partajarea acestora vor reprezenta priorități importante pentru avansarea Științei Deschise în Republica Moldova.

BIBLIOGRAFIE

1. *Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova (ABRM)* [online], [citat 27.03.2024]. Disponibil: <https://www.abrm.md/>
2. *Biblioteca Științifică ASEM la cea de-a treizecilea aniversare: Repertoriul publicațiilor (1991-2021)*. Chișinău: ASEM, 2021. 93 p. ISBN 978-9975-155-31-1 (PDF).
3. *Consortiul REM (Resurse Electronice pentru Moldova - Electronic Resources for Moldova)* [online], [citat 27.03.2024]. Disponibil: <http://lib.ase.md/eifl/>
4. *Declarația Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova privind Accesul Deschis la informație* [online], [citat 28.03.2024]. Disponibil: <https://www.slideshare.net/slideshow/declaraia-oa/5053311>.
5. Declarația privind Știința Deschisă în Republica Moldova [online]. In: *Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale* [citat 25.03.2024]. Disponibil: https://idsi.md/files/file/Declaratia_privind_Stiinta_Deschisa_in_Republica_Moldova.pdf
6. *EIFL (Electronic Information for Libraries)* [online], [citat 27.03.2024]. Disponibil: <https://www.eifl.net/>
7. GRECU, Mihai. Provocări și oportunități în dezvoltarea de politici privind datele științifice deschise în Republica Moldova. In: *Știința Deschisă în Republica Moldova*, Ed. Ediția 2, 27-28 octombrie 2022, Chișinău. Chișinău: „Print-Caro” SRL, 2022, Ediția 2, pp. 97-110. ISBN 978-9975-3564-0-4. DOI: <https://doi.org/10.57066/sdrm22.04>

8. *International Open Access Week* [online], [citat 27.03.2024].
Disponibil: <https://www.openaccessweek.org/>
9. Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe Nr. 230 din 28-07-2022 [online]. In: *Monitorul Oficial*. 09-09-2022, Nr. 278-282 art. 578. [citat 28.03.2024]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=133204&lang=ro
10. LUPU, Viorica. Strategii și politici în domeniul datelor de cercetare deschise. In: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale)*, 2019, nr. 8(128), pp. 24-33. ISSN 1814-3199.
11. Open Access Programme [online]. In: *EIFL (Electronic Information for Libraries)* [citat 25.03.2024]. Disponibil: <https://www.eifl.net/programmes/open-access-programme>
12. *Programul EIFL-OA Moldova* [online], [citat 27.03.2024]. Disponibil: <https://eifloamoldova.wordpress.com/>
13. *The Registry of Open Access Repositories Mandatory Archiving Policies (ROARMAP)* [online], [citat 27.03.2024]. Disponibil: <https://roarmap.eprints.org/>
14. ȚURCAN, Nelly, COJOCARU, Igor. Agenda Științei Deschise în Republica Moldova: politici și acțiuni naționale. In: *Știința Deschisă în Republica Moldova*, Ed. Ediția 2, 27-28 octombrie 2022, Chișinău. Chișinău: „Print-Caro” SRL, 2022, Ediția 2, pp. 13-60. ISBN 978-9975-3564-0-4. DOI: <https://doi.org/10.57066/sdrm22.01>
15. ȚURCAN, Nelly. Probleme privind dezvoltarea sistemului de comunicare științifică din Republica Moldova și accesul deschis la informație. In: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale)*, 2013, nr. 3(63), pp. 13-27. ISSN 1814-3199.